

D. Wiśniewska, *Rynek prasy w rozwiniętym społeczeństwie obywatelskim na przykładzie Szwecji. Prasa wobec wyzwań epoki cyfrowej*,
Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2018, 336 ss.

Kraje nordyckie, a więc i Szwecja, od lat znajdują się w czołówce rankingów dotyczących czytelnictwa prasy, wolności słowa i autonomii dziennikarskiej¹. Szwecja jest przykładem kraju, w którym obywatele czytają dużo papierowej i elektronicznej prasy tradycyjnej (istniejącej od XIX wieku) (Mediebarometer 2019). Według ostatniego opublikowanego Eurobarometru dotyczącego korzystania z mediów Finlandia i Szwecja okazywały się krajami, w których czytano najwięcej prasy drukowanej w Unii Europejskiej (*Standard Eurobarometer* 88... 2018). Niemniej również w Skandynawii czytelnictwo prasy spada między innymi na rzecz szukania informacji w internecie. Jak zauważono w raporcie firmy PricewaterhouseCooper na temat przełomów technologicznych: „The digital revolution has no boundaries or borders. It is changing behaviour and expectations as much as the tools used to deliver new services and experiences” (Technological breakthroughs b.d.). Książka Dominiki Wiśniewskiej *Rynek prasy w rozwiniętym społeczeństwie obywatelskim na przykładzie Szwecji* traktuje właśnie o wyzwaniach spowodowanych przez przełom cyfrowy na rynku o tradycyjnie dobrej pozycji prasy. Jest to pierwsza w Polsce monografia przedstawiająca tak kompleksową analizę systemową prasy w jednym z krajów nordyckich. Co istotne, autorka jest nie tylko doktorem w dyscyplinie nauki o mediach (książka stanowi również jej dysertację²), ale skandynawistką, znającą język szwedzki, co mimo powszechności języka angielskiego w Szwecji jest, według mnie, niezbędne dla dogłębnego zbadania rynku medialnego. W pierwszym rozdziale publikacji czytelnik może się zapoznać z szerokim tłem politycznym, geograficznym, demograficznym i historycznym badanej problematyki z uwzględnieniem dwóch najważniejszych publikacji klasyfikujących systemy medialne w państwach nordyckich (Hallin, Mancini 2007; Syvertsen i in. 2014). Drugi rozdział stanowi szczegółowe omówienie aktów prawnych zarówno szwedzkich,

¹ Na przykład w rankingu Reporterów bez granic z 2019 roku pierwsze trzy miejsca zajmują: Norwegia, Finlandia i Szwecja (World Press Freedom Index 2019).

² Praca napisana pod opieką naukową dr hab. prof. UW Alicji Jaskierni. Dominika Wiśniewska otrzymała za nią nagrodę kwartalnika naukowego *Studia Medioznawcze* za najlepszą pracę doktorską obronioną w 2016 roku.

jak i międzynarodowych, które mają wpływ na funkcjonowanie prasy w Szwecji. Najciekawsza część tego rozdziału to przedstawienie kluczowej dla rynków nordyckich samoregulacji mediów, w tym wypadku prasy. Autorka przejrzyście wyjaśnia skomplikowane połączenia między organizacjami branżowymi, wydawcami i instytucjami publicznymi, które współdziałają w procesie przestrzegania medialnego kodeksu etycznego i stoją na straży wolności słowa. Ponadto ta część monografii poparta jest fragmentami wywiadów, które Wiśniewska przeprowadziła z osobami zatrudnionymi w tych organizacjach i instytucjach. Za najważniejszą część książki należy uznać rozdział dotyczący wpływu prasy na rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Jest to wieloaspektowa i wnikliwa analiza roli prasy szwedzkiej współcześnie, dająca wgląd w kwestie, takie jak: audytoria prasy, subsydia, afiliacje polityczne, prasa w debacie publicznej czy różnorodności przekazu. Szczególnie interesująca jest dyskusja dotycząca sytuacji prasy w epoce cyfrowej; zarówno ta część, jak również następny rozdział, traktujący o zmianach w zawodzie dziennikarza, mają bardziej uniwersalny charakter i można odnieść je również do sytuacji na innych rynkach prasowych. Autorka przeprowadziła również ankietę on-line wśród dziennikarzy szwedzkich, której wyniki przedstawiła w książce; ze względu na to, że odsetek odpowiedzi nie był zbyt duży, ma ona charakter pomocniczy. Natomiast wywiady pogłębione zamieszczone w aneksie bardzo wzbogacają publikację. Książka zyskałaby na przedstawieniu szerszej perspektywy historycznej dotyczącej roli mediów, w tym prasy, w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego w Szwecji, również propagowania koncepcji Domu Ludu. Z jednej strony dużym walorem publikacji jest skupienie się na roli prasy współcześnie, ale z drugiej – dzisiejsze szwedzkie społeczeństwo obywatelskie ma swoje korzenie w ruchach społecznych XIX wieku, koncentrujących się właśnie na czytaniu. Niemniej z pewnością jest to pozycja o znacznym walorze poznawczym, świetnie napisana i godna polecenia zarówno badaczom, jak i studentom różnych kierunków studiów, a być może i praktykom ze świata mediów, na przykład dziennikarzom.

Maja Chacińska
Uniwersytet Gdański

Bibliografia

- Hallin, D.C., Mancini, P. (2007). *Systemy medialne. Trzy modele mediów i polityki w ujęciu porównawczym*. Tłum. M. Lorek. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Mediebarometer (2018). Nordicom Göteborgs universitet, <https://www.nordicom.gu.se/sv/mediebarometern-2019> [dostęp: 14.09.2019].
- Standard Eurobarometer 88. *Media use in the European Union* (2017). European Union.

Syvvertsen, T., Enli, G.S., Mjøs, O.J., Moe, H. (2014). *New Media World: Media Welfare State: Nordic Media in the Digital Era*. Ann Arbor, MI, USA: University of Michigan Press.

Technological breakthroughs (b.d.), <https://www.pwc.co.uk/issues/megatrends/technological-breakthroughs.html> [dostęp: 30.06.2019].

World Press Freedom Index (2019), <https://rsf.org/en/ranking#> [dostęp: 30.06.2019].